Dardedze

Kas notiek

bērnu seksuālas izmantošanas prevencijas lauciņā?

Kopsavilkums no "Centrs Dardedze" rīkotās ekspertu padomes 08.10.2026.

BĒRNU AIZSARDZĪBAS CENTRS (BAC)

- Publicētas **Bērnu agresīvas uzvedības risināšanas vadlīnijas** pirmsskolas izglītības iestādēm: https://www.bac.gov.lv/lv/jaunums/bernu-agresivas-uzvedibas-risinasanas-vadlinijam-pirmsskolas-izglitibas-iestades
- Izveidots Bērnu un jauniešu **uzticības tālruņa TikTok konts**, kas kļūst populārs jauniešu vidū. Skaidrota arī kaitējoša seksuāla uzvedība.
- BAC izveidota **ceļa karte** kaitējošas seksuālas uzvedības gadījumu risināšanai starp bērniem.
- Lai atbalstītu un palīdzētu vecākiem ikdienā audzināt bērnus, audzināšanā neizmantojot vardarbīgus paņēmienus, BAC no 19. oktobra visā Latvijā uzsāk informatīvo pasākumu ciklu "Mīlestība ir drošība" ar galveno vēstījumu "Tā pati roka. Cita izvēle": https://atbalstsberniem.lv/bernu-aizsardzibas-centrs-uzsak-pasakumu-ciklu-par-audzinasanu-bez-vardarbibas-milestiba-ir-drosiba/

BĒRNA MĀJA

- "Bērna mājas" vadītājas amatā šobrīd stājusies **Baiba Balode**.
- Nākamgad plānots atvērt "Bērna mājas" **Liepājas filiāli**, bet jau šogad 1.–2. oktobrī Bērna mājas komanda devās uz Liepāju, kur divu dienu garumā vadīja mācības tiesnešiem, prokuroriem, izmeklētājiem un juridiskās palīdzības sniedzējiem.
- Šobrīd tiek īstenota pirmā **atbalsta grupa vecākiem**, kuru bērni piedzīvojuši seksuālu izmantošanu, - "You are enough" (pārņemta no Somijas). Grupa noslēgsies janvārī, plānots šādas grupas veidot arī nākotnē, jo vecāks ir būtiskākais bērna atbalsta resurss.
- Novembrī **plānota kampaņa**, kurā plānots bērniem un viņu likumiskajiem pārstāvjiem skaidrot kriminālprocesu, lai iedrošinātu vērsties policijā.

Dardedze

CENTRS DARDEDZE

- **Pašpalīdzības vietne "ReDirection"** cilvēkiem ar tieksmi meklēt un skatīties bērnu seksuālu izmantošanu saturošus materiālus šobrīd pieejama ne tikai latviešu (un citās), bet arī krievu valodā: https://www.redirectionprogram.com/ru/
- Vasarā īstenota kampaņa "**Esi sava bērna drošības sala**", aicinot vecākus izpildīt nelielu testiņu www.dzimba.lv mājaslapā un apdomāt tēmu par drošību savstarpējās attiecībās. Pieejami gan bezmaksas resursi, gan arī jauna galda spēle "Drošā sala", darba burtnīcas bērniem un videolekcijas pieaugušajiem: https://dzimba.lv/veikals/
- Pētniecības jomā – veikta 5-11 g.v. bērnu **vecāku aptauja** "Bērnu izglītošana saistībā ar izvairīšanos no seksuāliem pāridarījumiem" (SKDS, 2026) un papildināti rezultāti bērnībā seksuālu izmantošanu piedzīvojušo cilvēku aptaujā "**Mūsu balss**" (Protect Children, Justice Initiative, 2026) – rezultāti pieejami šeit: https://centrsdardedze.lv/drosibas-biblioteka/petijumi-un-statistika/
- 23.septembrī notika "Centrs Dardedze" **ikgadējā konference** "Mūsu bērni – mūsu atbildība. Ko mēs katrs varam darīt bērnu seksuālas izmantošanas novēršanai?" – materiāli pieejami šeit: https://centrsdardedze.lv/konferences/xvi-konference/ Tāpat sarīkota arī **diskusija** ar žurnālistiem par bērnu seksuālas izmantošanas atspoguļošanu plašsaziņas līdzekļos, liekot akcentu uz prevenciju.
- Sniegts atbalsts Saldus un Mārupes novadu pašvaldības sadarbības grupām bērnu seksuālas izmantošanas **prevencijas plānu izstrādē**, kā arī sarīkotas konferences plānu prezentēšanai un apspriešanai abos novados. Projektu finansiāli atbalstīja Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
- Turpinās "Centrs Dardedze" **sadarbība ar sporta skolām** un sporta organizācijām, izglītojot par bērniem drošu vidi sportā un atbalstot tās praktisku vadlīniju izstrādē.

LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA

- Noslēgta Vienošanās par grozījumiem jau esošajā līgumā par pasākumiem bērnu tiesību aizsardzībā un vardarbības prevencijas nodrošināšanā 2025.-2026.gadam ar Centrs Dardedze par papildus pakalpojumu sniegšanu **Džimbas drošības programmas** ietvaros papildus īstenot izglītojoši informatīvas aktivitātes (raksti, materiāli pedagogiem, tiešsaistes tikšanās) vecākiem un plašākai sabiedrībai par vardarbības prevenciju. Tiks izstrādāti un izveidoti 15 vēstījumi/raksti/padomi

vecākiem par drošu attiecību un vardarbības novēršanas tēmu, kas tiks publicēti sociālajos medijos, medijos, kā arī izplatīti ar vairāk kā 400 Džimbas drošības programmas īstenotāju – Džimbas aģentu starpniecību, sasniedzot bērnu vecākus, ar kuriem viņiem strādā ikdienā. Tāpat arī tiks meklētas un izmantotas iespējas šo informāciju izplatīt dažādos klātienes pasākumos, kuros pulcējas vecāki, lai pēc iespējas efektīgāk šo informāciju līdz viņiem aizvadītu.

- Noslēdzies iepirkums "**Vecāku atbalsta grupu organizēšana un vadīšana dažādos Latvijas reģionos**". SAIF īstenos 11 atbalsta grupas vecākiem, kuri aprūpē bērnus, kas cietuši noziedzīgos nodarījumos un izdarījuši noziedzīgus nodarījumus. Atbalsta grupu īstenošana 2026.gada oktobris – decembris.
- Darbs pie Ministru Kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumu Nr. 545 "Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā" jauna projekta izstrādes.
    - Vispārīgie jautājumi. Noteikts sadarbības mērķis, starpdisciplinārās sadarbības jēdziens un desmit principi. Sadarbība notiek divos saistītos virzienos. Iekļautas arī normas par bērna un ģimenes iesaisti, datu apstrādi.
    - Stratēģiskais virziens. Pašvaldībā ir obligāta sadarbības grupa, kurā pārstāvēta vadība, sociālais dienests, bāriņtiesa, izglītības joma un policija. Tā analizē situāciju un prevenci, nosaka sadarbības kārtību un sniedz priekšlikumus domei, LM un BAC. Grupa sanāk vismaz divas reizes gadā un darbojas pēc nolikuma.
    - Individuālie gadījumi. Darba formu izvēlas pašvaldība. Sadarbība jāuzsāk nekavējoties, divu vai desmit darbdienu laikā atkarībā no apdraudējuma. Katram gadījumam ir atbildīgais koordinators, un sociālais dienests un bāriņtiesa piedalās obligāti. Protokolā ir seši obligāti elementi. Mainoties dzīvesvietai, informācija jānodod piecu darbdienu laikā.
    - Noslēguma jautājumi. Pašvaldībām ir seši mēneši pārejai, un līdz tam esošās grupas turpina darbu.
- Plānots iepirkums – "**Pasākumi bērnu tiesību aizsardzībā un vardarbības prevencijas nodrošināšanā**". 2027.–2028. gadam. Pirmsskolas un sākumskolas bērniem.
- No 2026. gada oktobra Labklājības ministrijai sadarbībā ar SOS bērnu ciematu asociācija Rīgā un deviņos Latvijas novados (Gulbene, Kuldīga, Ķekava, Madona, Ropaži, Sigulda, Smiltene, Talsi un Tukums) būs pieejams jauns bezmaksas atbalsta pakalpojums – **multidimensionālā ģimenes terapija**. Tā paredzēta ģimenēm, kurās aug 11 līdz 17 gadus veci jaunieši, kuri veikuši vardarbību, ir uzvedības grūtības, atkarību riski, attiecību vai mācību grūtības, kā arī paaugstinātu likumpārkāpumu

risku. Palīdzība ir gan cietušajam, gan bērnam, kurš nodarījis pāri. https://www.sosbernuciemati.lv/lv/aktualitates/desmit-latvijas-pasvaldibas-ievies-jaunu-gimenes-terapijas-pakalpojumu-atbalstu-sanems-160-jauniesi-un-vinu-gimenes

- Sabiedrības līdzdalībai (līdz 08.10.2026.) tika nodota jaunā MK noteikumu Nr. 1613 "**Kārtība, kādā nepieciešamo palīdzību sniedz bērnam, kurš cietis no prettiesiskām darbībām**" redakcija, un tā ir publiski pieejama TAP portālā. https://tapportals.mk.gov.lv/public_participation/7cbf38f8-fa55-4bf3-86f9-07fc6b92c580
- Labklājības ministrijas uzdevumā Eiropas Sociālā fonda Plus projekta Nr. 4.3.6.4/1/24/I/001 ietvaros tika veikts pētījums "**Par atkārtoto sociālo rehabilitāciju bērniem, kuri cietuši no prettiesiskām darbībām: cēloņi, sekas un sistēmiskie izaicinājumi**". Pētījumu īstenoja SIA "KPMG Baltics" sadarbībā ar nodibinājumu "Fonds PLECS" un biedrību "Slow Science".
    - Pētījuma mērķis bija padziļināti izprast, kādi apstākļi un faktori ietekmē situācijas, kurās bērni, kuri cietuši no vardarbības vai citām prettiesiskām darbībām, atkārtoti nonāk valsts finansētā sociālās rehabilitācijas pakalpojumā institūcijā, kā arī izvērtēt esošās atbalsta sistēmas spēju nodrošināt ilgtspējīgus rezultātus bērna drošībai, attīstībai un labbūtībai.
    - Atkārtota bērnu nonākšana sociālajā rehabilitācijā visbiežāk liecina par nepietiekamu, nesaskaņotu vai nepārtrauktu atbalstu pēc rehabilitācijas, tādēļ nepieciešama spēcīgāka un koordinētāka bērnu aizsardzības sistēma.
    - https://ppdb.mk.gov.lv/database/petijums-par-atkartoto-socialo-rehabilitaciju-berniem-kuri-cietusi-no-prettiesiskam-darbibam-celoni-sekas-un-sistemiskie-izaicinajumi/
    - Informācija nosūtīta sociālajiem dienestiem, bāriņtiesām, krīzes centriem un Latvijas Bērnu fondam.

LATVIJAS DROŠĀKA INTERNETA CENTRS

- Novembrī, atzīmējot Eiropas dienu bērnu aizsardzībai no seksuālas vardarbības, plānots publicēt izglītojošus materiālus vecākiem ar aicinājumu pārdomāt dalīšanos ar bērnu attēliem – kampaņas nosaukums būs "**Bērns nav saturs**!".

Dardedze

IZGLĪTĪBAS MINISTRIJA

- No 2026.gada 1.septembra ir stājušies spēkā grozījumi Izglītības likuma 36.panta (31) daļā, kas nosaka, ka izglītības iestāde izglītības programmas īsteno, nodrošinot izglītojamā vecumam atbilstošus, sistēmiskus un mērķtiecīgus **vardarbības novēršanas un labbūtības veicināšanas pasākumus**, kas ietver programmu īstenošanu vardarbības prevencijai, vardarbības gadījumu risināšanai un atbalstam iesaistītajām pusēm. Normas ieviešanai tiks nodrošināts atbalsts no Izglītības un zinātnes ministrijas puses gan pedagogu profesionālās kompetences pilnveidē par vardarbības mazināšanu izglītības vidē, gan arī finansiāls atbalsts vardarbības prevencijas programmu iegādē.
- ESF projekta Nr. 4.2.2.4/1/25/I/001 "Atbalsts izglītības kvalitātes attīstībai" ietvaros Izglītības un zinātnes ministrija šajā mācību gadā plāno veikt nacionālo skolēnu un skolotāju **labbūtības izmēģinājuma monitoringu** 4.-12. klases skolēniem, profesionālās sākotnējās izglītības izglītojamiem un pedagogiem vispārējā un profesionālajā izglītībā. Izmēģinājuma monitoringu ir plānots veikt 9 izglītības iestādēs. Pēc izmēģinājuma monitoringa veikšanas tiks izvērtēts, vai turpmāk šo varētu ieviest kā regulāru monitoringu izglītības iestādēs.
- Lai stiprinātu **pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieku kompetenci** vardarbības mazināšanas jautājumos, Izglītības un zinātnes ministrija š.g. 18.augustā organizēja tiešsaistes mācības. Darbinieki tika iepazīstināti ar Bērnu aizsardzības centra izstrādātajām vadlīnijām "Bērnu agresīvas uzvedības risināšanas vadlīnijas pirmsskolas izglītības iestādēs".

PAPARDES ZIEDS

- Informācija par sadarbību ar Valsts Probācijas dienestu – VPD sadaļā.
- Tiek veidoti video par jautājumiem vecākiem, lai atbalstītu viņus sarunās ar saviem bērniem – pirmais jau publicēts par higiēnas tēmu. Video pieejami mājaslapas projekta "Runā?!" sadaļā: https://papardeszieds.lv/runa/pieaugusajiem/

TIESLIETU MINISTRIJA

- Noslēgusies publiskā apspriešana par Likumprojekta grozījumiem Krimināllikumā par **nepilngadīgā nosacītu atbrīvošanu no kriminālatbildības**:

https://lvportals.lv/skaidrojumi/394761-sabiedriskaja-apspriesana-specials-regulejums-kriminallikuma-nepilngadiga-nosacita-atbrivosana-no-kriminalatbildibas-2026

TIESĪBSARGS

- Tiesībsardzes atzinums pārbaudes lietā Nr. 2024-49-4F **par Krimināllikuma 66. panta piemērošanu nepilngadīgajiem un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu nozīmi bērnu tieslietu sistēmā**: https://www.tiesibsargs.lv/resource/tiesibsardzes-atzinums-parbaudes-lieta-par-kriminallikuma-66-panta-piemerosanu-nepilngadigajiem-un-audzinosa-rakstura-piespiedu-lidzeklu-nozimi-bernu-tieslietu-sistema/
    - Pārbaudes lietā analizējām tiesu praksi un pievērsām uzmanību tam, ka Krimināllikuma 66. pants paredz iespēju bērnu atbrīvot no piespriestā soda, tā vietā piemērojot **audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus**. Viens no šādas pieejas priekšnoteikumiem ir īpaši noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļi.
    - Atzinumā uzsvērām, ka šie īpašie apstākļi **nav interpretējami pārāk šauri**. Arī bērna vecumposma attīstības īpatnības, tostarp dzimumbrieduma periodam raksturīgā impulsivitāte, nepietiekama dzīves pieredze un spēja izvērtēt savas rīcības sekas, konkrētā situācijā var būt atzīstamas par īpašiem noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem. Tādēļ katrā gadījumā nepieciešams individuāli izvērtēt, vai bērnam piemērot kriminālsodu vai tomēr audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus, kas varētu efektīvāk veicināt viņa resocializāciju un novērst atkārtotus pārkāpumus. Par šiem jautājumiem esam snieguši rekomendācijas Tiesu administrācijai un prokuratūrai.
- Savukārt, šeit tiesībsardzes ziņojums par **nepieciešamību pārskatīt bāriņtiesu institucionālo modeli**. Ziņojumā secināts, ka pašreizējā sistēma nenodrošina pietiekami vienveidīgu bērnu tiesību aizsardzības kvalitāti visā Latvijā, tāpēc esam aicinājuši uz būtiskām sistēmiskām pārmaiņām: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2026/06/zinojums-par-nepieciesamibu-parskatit-barintiesu-institucionalo-modeli.pdf

Dardedze

VALSTS IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAS AĢENTŪRA (VIAA)

- Lai pilnveidotu vispārizglītojošo skolu pedagogu un atbalsta personāla profesionālo **kompetenci iekļaujošās izglītības procesa plānošanā**, VIAA no 2026. gada 20. oktobra līdz 24. novembrim īsteno pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmu "Iekļaujošā izglītība un atbalsta sistēma vispārizglītojošā skolā: no diagnostikas līdz praktiskiem risinājumiem" 12 stundu apjomā.
- VIAA oktobrī un novembrī aicina izglītības iestāžu darbiniekus piedalīties pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmā "**Izglītības iestādes gatavība krīzes situācijām, rīcība dažādās krīzes situācijās**" (10 akadēmiskās stundas). Programma sniegs zināšanas un praktiskus rīcības algoritmus, lai stiprinātu izglītības iestāžu gatavību krīzes apstākļos un veicinātu darbinieku psiholoģisko noturību.

VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTS

- **Dzimumnoziegumu jomas speciālistu profesionālās kompetences pilnveide**
  - 2026.gada maijā VPD organizēja atjaunojošās mācības trīs VPD speciālistu grupām, īpašu uzmanību pievēršot darbam ar personām, kuras noliedz izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī klientiem ar specifiskām vajadzībām.
  - Speciālisti pozitīvi novērtēja arī ReDirection programmas integrēšanas iespējas individuālajā darbā ar probācijas klientiem, tostarp sasaistot programmas uzdevumus ar uzraudzības plānā noteiktajiem mērķiem un izmantojot klienta gūtās atziņas turpmākajās individuālajās sarunās.
  - 2026. gada septembrī VPD īstenoja jaunu speciālistu atlasi darbam ar dzimumnoziegumus izdarījušām personām. Specializācijas mācības uzsāk 17 VPD nodarbinātie. Ja visi dalībnieki sekmīgi pabeigs specializācijas kursu, VPD speciālistu skaits darbam ar šo mērķa grupu pārsniegs 100.
- **Sadarbība ar biedrību "Papardes zieds" seksuālās un reproduktīvās veselības izglītības jomā**
  - VPD sadarbībā ar biedrību "Papardes zieds" Eiropas Sociālā fonda Plus projektā "Runā?!" īsteno divus aktivitāšu virzienus:
  - Jauniešu izglītošana: projekta ietvaros visos Latvijas reģionos tiek organizētas izglītojošas aktivitātes probācijas klientiem un viņu partneriem vai atbalsta personām, nodrošinot iespēju saņemt individuālas konsultācijas par

attiecību veidošanu, personīgo higiēnu, kontracepciju, seksuāli transmisīvo infekciju profilaksi un citiem seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem.
    - Nepilngadīgo probācijas klientu vecāku un aprūpētāju izglītošana: projekta ietvaros tiek veidoti īsi izglītojoši video nepilngadīgo probācijas klientu vecākiem un aprūpētājiem. Apkopojot viņu izrādīto interesi par dažādiem jautājumiem, secināms, ka aktuālo tēmu loks ir plašs un aptver bērnu un pusaudžu attīstību, personīgās robežas, seksualitāti, emocionālo labklājību, veselīgas attiecības un drošību digitālajā vidē, kā arī prasmes sarunāties ar bērniem par sarežģītiem un sensitīviem jautājumiem. Video materiālus paredzēts izmantot VPD individuālajā darbā ar nepilngadīgo klientu vecākiem un aprūpētājiem, kopīgi pārrunājot iegūto informāciju un attiecinot to uz konkrētā bērna vajadzībām un ģimenes situāciju.
- VPD turpina stiprināt specializāciju darbā ar dzimumnoziegumus izdarījušām personām, īpašu uzmanību pievēršot riska un vajadzību novērtēšanas kvalitātei un novērtējuma rezultātu mērķtiecīgai izmantošanai uzvedības korekcijas un resocializācijas darbā, tādējādi sekmējot atkārtotu noziedzīgu nodarījumu novēršanu.
- Šogad VPD ikgadējā konference nenotiks, taču tās organizēšana ir plānota 2027. gadā.

Centrs Dardedze darbu interešu aizstāvībā atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.